

Kan een RUP strategisch zijn?

WINNAAR VRP-AFSTUDEERPRIJS 2012

Marjolijn Claeys SumResearch

‘Kan een Ruimtelijk Uitvoeringsplan strategisch zijn?’ Dat was de centrale vraag in het onderzoek dat Marjolijn Claeys voerde naar de rol die het Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) zou kunnen spelen in een meer strategische en op realisatie gerichte planning. Deze zoektocht kaderde binnen het debat over het Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de ambitie die daarin is verwoord¹. Door haar onderzoek naar het RUP kwam Claeys tot de conclusie dat het een illusie is te denken dat het RUP, zoals we dat vandaag kennen, een echt strategisch instrument kan worden.

Een schizofreen instrument

Hoewel het oorspronkelijk was bedoeld als een strategisch instrument van de structuurplanning, heeft het RUP dat nooit ten volle kunnen waarmaken. De rol die het moest spelen is altijd dubbel geweest. Het RUP moet als strategisch instrument uitvoering geven aan de visie uit een structuurplan, maar is tegelijk ook een verordenend plan dat de bestemming, inrichting en/of beheer van een gebied vastlegt en dat het beoordelingskader vormt voor de vergunningen. (figuur 1)

Het RUP zit hierdoor gevangen in wat Jef Van den Broeck de schizofrenie van de ruimtelijke planning noemt.² Het moet beantwoorden aan twee planningslogica's van het ruimtelijk beleid tegelijkertijd – strategische planning in het teken van het algemeen belang enerzijds, en het garanderen van rechtszekerheid in het kader van het vergunningenbeleid anderzijds.

De kiem van deze schizofrenie is gezaaid bij de invoering van de structuurplanning in 1997. In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) werden namelijk in eerste instantie de bestaande bestem-

mingenplannen - het gewestplan en de Bijzondere Plannen van Aanleg (BPA's) - aangewend als uitvoeringsinstrumenten van de nieuwe strategische planning.³ Dat was bedoeld als een overgangsmaatregel, maar in de praktijk heeft het ervoor gezorgd dat verwarring is ontstaan over de 'instrumententypologie' van het RSV. De oorspronkelijke inzet van het gewestplan en BPA als uitvoeringsinstrumenten van het RSV zal waarschijnlijk de interpretatie van het RUP als een 'verruimd bestemmingsplan' in de hand hebben gewerkt. De juridische praktijk⁴ en de beleidspraktijk⁵ hebben er daarna voor gezorgd dat het instrument steeds minder flexibel werd en de detailgraad opnieuw steeg.⁶ Dit heeft geleid tot een 'juridisering' van het RUP, waarbij het RUP steeds meer in de logica van het gewestplan en het vergunningenbeleid werd gedwongen.⁷

³ De uitvoeringsinstrumenten van de structuurplanning
⁴ het oorspronkelijk afkeuren van flexibiliteit in RUP's door de Raad van State
⁵ het opmaken van typevoorschriften voor RUP's van dezelfde aard als voor de gewestplannen (Besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008, tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen)

⁶ Voets J., Vandekerckhove B., De Decker P., Vanderheijden R. (2010), p. 109

⁷ Van Den Broeck P., Kuhk A., Verachtert K. (2010), p. 33

¹ Vlaamse Regering (2011), p. 4 en Departement RWO (2012), pp. 60-64

² Van Den Broeck J. (2012), p. 27 en Renard P. (2009), p. 29